

یادداشت

محمدتقی رهنمای و علم گردشگری در ایران

ابراهیمیای سلامی
رییس انجمن علمی گردشگری ایران

● علم اساسی‌ترین نهاد در زندگی اجتماعی مدرن است و گفتمان علمی با خلق مفاهیم ذهن، زبان و عمل گروه‌های وسیعی از جامعه را متأثر می‌کند. در جوامعی که نظام اجتماعی با آهنگ پژوهش‌های علمی هماهنگ است، دانشمندان به آسانی جای خود را پیدا می‌کنند و ارج و منزلت خویش را با آرایه رویکردهای نظری و عملی در گروه‌های اجتماعی مشاهده می‌کنند. در این جوامع اولویت‌های آموزشی و پژوهشی سمت و سوی خود را بر حسب نقد و نیازهای جامعه پیدا کرده و گفتار و رفتار اساتید و دانشجویان در پاسخگویی به نیازهای نظام اجتماعی در عرصه‌های فرهنگ، سیاست، اقتصاد و اجتماع شکل می‌گیرد و واقع نوع همبستگی میان علم، جامعه و نظام زندگی موجود است و فرآیند توسعه و پیشرفت این دو به هم وابسته‌اند.

در جوامعی که نابسامانی بر نظام اجتماعی آنها مستولی است و در چالش دوران گذار از سنت به مدرنیته قرار گرفته‌اند، طرح گفتمان و تشکیل اجتماع علمی به دشواری ممکن است. جامعه ایرانی پس از تاسیس نظامیها با دو نظام تولید دانش مواجه شد و مفهوم علم مدرن به ویژه در علوم انسانی از سرآغاز پیدایش خود همواره در محاق ساختار ذهنی سنتی گروه‌های نیرومند با چالش‌های اساسی درگیر بوده است. مشارکت در فرآیند علم مدرن در جوامع سنتی امری پیچیده است و دانشمندان و صاحب‌نظران در این وادی با سختی‌های مضاعف روبه‌رو شده‌اند. دکتر محمدتقی رهنمای، استاد برجسته جغرافیای دانشگاه تهران با طرح رویکردهای علمی درباره صنعت گردشگری و دفاع کارشناسانه از این حوزه فکری به عنوان یک رشته دانشگاهی در سال‌های اولیه پس از انقلاب اسلامی و تداوم و پایداری در گسترش این رشته شایسته و درخرو تقدیر جامعه علمی ایران است. اکنون که پدیده گردشگری به عنوان بزرگ‌ترین حرکت در زندگی اجتماعی انسان‌ها نصخ گرفته و در هر سال بیش از یک میلیارد انسان به گردش می‌روند و صنعت گردشگری پس از صنایع نفت و خودرو بیش از یک‌تریلیون دلار گردش مالی دارد و در جایگاه سومین صنعت بالنده و پویای جهان پس کار کراهایی چون درآمزایی، اشتغال آفرینی، فقرزدایی و پایداری معرفی می‌شود و رونق آن از مهم‌ترین رویکردهای توسعه کشور ما به حساب می‌آید، اهمیت مقاومت کارشناسانه

دکتر رهنمای در دشواری برنامه‌ریزی ستاد انقلاب فرهنگی در قبال حذف این رشته از نظام دانشگاهی بیشتر هویدای می‌شود.برحسب اطلاعات موجود حداقل در چند سال پس از انقلاب اسلامی دکتر رهنمای تنها استادی بوده است که در جلسات، مجامع و همایش‌های علمی و آموزشی رشته گردشگری را تعریف و از آن دفاع کرده تا آنجا که خود اظهار داشته: «در آن روزها سخن گفتن از گردشگری در کلاس درس به مثابه حرف زدن از یک فعل حرام بود. کمتر کسی جرات می‌کرد مسوولیت تدریس درس جغرافیای جهانگردی را بر عهده بگیرد.» اندیشمندان در فلسفه علم نوین و شیوه‌های درک آن بر دو مفهوم کلیدی تاکید کرده‌اند: ۱- گفتمان علمی و ۲- اجتماع علمی و تحقق این مفاهیم را محور اساسی پیشرفت علمی و اجتماعی جوامع دانسته‌اند. اگر با رویکردی تقلیل گرایانه فعالیت‌های علمی دکتر رهنمای را در طرح نظریه‌های اساسی علم جغرافیای مدرن و کاربردی کردن آن درخصوص برنامه‌ریزی شهری، دولت و شهرسازی در نظر بگیریم و فقط به خدمات او به علم گردشگری در ایران بپردازیم، می‌توان گفت او با حفظ و توسعه گفتمان علمی رشته گردشگری در ایران و تألیف ده‌ها کتاب و مقاله و راهنمای پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها در سطوح عالی و آرایه ده‌ها طرح پژوهشی در سطوح ملی و منطقه‌ای سهم بسزایی در حفظ، طرح و توسعه یک گفتمان توسعه‌ای و کاربردی در جامعه ما دارد و از بنسایق‌ترین اساتید معاصر و فعال در این رشته به شمار می‌رود.

بر محور مشارکت در اجتماع علمی دکتر رهنمای از اساتید برجسته‌ای است که بهترین ایام عمر خود را با مشارکت در محافل دانشگاهی و حرفه‌ای سپری کرده و با ۳۰سال خدمت در کسوت معلمی نقش موثری در رشته جغرافیا و به ویژه طرح جغرافیای مدرن و کاربردی ایفا کرده است. این استاد محور گسترش رشته گردشگری در کشور غنی و پراستعداد ایران شده است که اکنون این رشته بیش از ۱۵ هزار دانشجو در مقاطع مختلف دارد و اکثر قریب به اتفاق اساتید، پژوهشگران و دانشجویان با نام و آثار او آشنا هستند. مشارکت و حضور او در مجامع و همایش‌های ملی و بین‌المللی جغرافیا و گردشگری و قبول مسوولیت در انجمن‌های علمی گردشگری ایران، انجمن جغرافیای ایران، انجمن متخصصان گردشگری، انجمن جغرافیای دانشگاه ماربورگ آلمان و ریاست کمیته جهانگردی (گردشگری) کمیسیون ملی یونسکو، مدیریت گروه جغرافیای دانشگاه تهران و برگزاری ده‌ها همایش ملی و بین‌المللی، مدیریت و سردبیری نشریات علمی و پژوهشی از جمله فصلنامه گردشگری و توسعه همه از نشانه‌های لیاقت و شایستگی این دانشمند گرامی و فرزانه است که موجب شده جامعه علمی ایران به بهانه نیکوداشت مقام علمی او از مقام علم و نهاد دانش نوین در ایران تجلیل کند چرا که علم با نام بزرگان و پاسداشت مقام و معرفت آنها زنده می‌ماند و جامعه با آن به شگوفایی و رفاه می‌رسد.

نماینده سازمان بهداشت جهانی در ایران در گفت‌وگو با «شرق»:

۱۸ درصد جوانان ایرانی اطلاعات درستی از «ایدز» دارند

محمدحسین نجاتی

دکتر «جهان طاویلا» نماینده لبنانی‌الاصل سازمان بهداشت جهانی در کشورهای مدیترانه شرق و ایران، تصویر محافظه کارانه اما واقعی‌ای از بهداشت و درمان ایران آرایه می‌دهد. آشنایی با خاتم طاویلا در حاشیه یکی از همایش‌های پزشکی در شهر مشهد صورت گرفت. آن زمان که به گفته خود محو گنبد حرم امام رضا(ع) در مشهد شده بود و باهیجان در تصویر خاطره‌انگیزش از این شهر می‌گفت، البته در کنار تعاریف هیجان‌انگیزش از مشهد، متأسف بود که نتوانست بازدیدی از آرامگاه فردوسی در طوس داشته باشد. او پس از گپ‌وگفتی کوتاه و صرف قهرم‌سبزی، غذای مورد علاقه‌اش در ایران، حاضر به انجام گفت‌وگو با «شرق» شد اما همان ابتدا شرط کرد که درباره کمبودهای دارویی در ایران و تحریم دارو صحبت نمی‌کند چرا که به گفته او تحریم خاصی درباره دارو صورت نگرفته و راه برای ورود دارو به ایران باز است و مشکل اصلی تخصیص اعتبارات است. با این حال، به اعتقاد نماینده سازمان بهداشت جهانی، کیفیت خدمات درمانی در ایران از وضعیت متوسط رو به بالایی برخوردار است، بار افزایش بیماری‌های غیرواگیردار، بار بالای بیماری‌های روانی در میان زنان، افزایش پرداخت هزینه‌های درمانی از سوی مردم و ناآگاهی جوانان ایرانی از بیماری ایدز، جزو موارد نگران‌کننده در نظام بهداشت و درمان ایران است.

مردم و همزمانی آن با کیفیت پایین خدمات برخی مراکز درمانی چالش‌های دیگری را نیز به بهداشت و درمان

ایران **تحصیل کرده است. هم‌اکنون به گفته مسوولان وزارت بهداشت در ایران بیش از ۵۵درصد هزینه‌های درمان از سوی مردم پرداخت می‌شود، به نظر شما این میزان بالاچه تأییراتی بر آرایه خدمات درمانی دارد؟**

ایران نیز مانند بسیاری از کشورها در جهان نهنها مشکل تأمین منابع مالی برای مراقبت از سلامت و میزان بالای هزینه‌های خرج از جیب را دارد بلکه مشکل گسترش دسترسی به مراقبت‌های سلامت در مناطق شهری و پوشش بیمه‌رملی برای همه مردم را نیز دارد. امروزه، در بیشتر کشورها، بسیاری از مردم نمی‌توانند از خدمات‌رملی استفاده کنند زیرا ناگزیر از پرداخت در زمان دریافت خدمات هستند و بسیاری از کسانی که از بیماری‌ها دستاوردهای از بار مالی آن رنج می‌برند سازمان جهانی بهداشت مشوق پرداخت هزینه در زمان دریافت خدمات بهداشتی نیست تااز بار مالی‌ای که بر فرد تحمیل می‌شود جلوگیری کند.

آآ تجربه کشورهای موفق در زمینه کاهش میزان هزینه‌های پرداختی از سوی مردم چگونه است؟

در سطح جهانی، راه درازی برای رسیدن به پوشش فراگیر

سلامت داریم اما اخیرا کشورهایی با سطوح درآمـد مختلف، با ایجاد منابع مالی بیشتر و تجمع آنها به صورت موثر و کاهش خطرات مالی، پیشرفت‌های مهم و موثری در جهت دستیابی به این هدف را داشته‌اند اما هر کشوری با کشور دیگر متفاوت است، سازمان جهانی بهداشت به منظور طراحی راهکارهای سازگار، همکاری نزدیکی با وزارت بهداشت دارد.

جمهوری اسلامی ایران هنوز چالش‌هایی برای توسعه سلامت

دارد دولت از اغلب این چالش‌ها آگاه است، به‌خصوص آنهایی که مربوط به تأمین منابع مالی مراقبت سلامت است. برای مثال: کاهش هزینه‌های خارج از جیب، توسعه دسترسی به مراقبت‌های اولیه بهداشتی، پوشش ۱۱۱درصد بیمه سلامت برای همه مردم (به‌ویژه در مناطق شهری) و کاهش بار حوادث جادای را به عنوان اولویت‌های سلامت در برنامه پنج‌ساله توسعه ملی آورده است که وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی برای هر یک برنامه عملیاتی تدوین کرده است.

آآ مساله نگران‌کننده دیگر در بهداشت و درمان ایران افزایش میزان ابتلا به ایدز از طریق روابط جنسی کنترل نشده در ایران است. این سازمان را چه راهکارهایی برای مقابله و پیشگیری از ایدز به دولت ایران آرایه داده است؟ عملکرد ایران را در این زمینه چگونه توصیف می‌کنید؟

سازمان جهانی بهداشت تأکید بسیاری بر دسترسی فراگیر به خدمات با کیفیت دارد تا کاستی‌ها به‌وجود در تشخیص موارد بیماری و نیز پوشش مردم تحت درمان داروهای ضدویروسی را بهبود بخشد. به همین دلیل بالابردن توان و کیفیت مشاوره و خدمات آزمایشگاهی، ارتقای سطح آگاهی میان عموم مردم با توجه خاص به نوجوانان و زنان، انگ‌زدایی و ادغام خدمات اچ‌آی‌وی در نظام مراقبت سلامت به‌خصوص در خانواده و خدمات مراقبت پیش از تولد برای جلوگیری از انتقال بیماری از مادر به کودک، به شدت توصیه می‌شود. اخیرا، دولت با سازمان جهانی بهداشت و سایر آژانس‌های سازمان ملل متحد همکاری می‌کند تا سیاست‌های ریشه‌کنی برای انتقال ایدز از مادر به کودک را پیش ببرد.

آآ آموزش پیشگیری از ایدز در ایران هم‌اکنون با استانداردهای جهانی و سازمان بهداشت ملل مطابقت دارد؟

در حال حاضر سیاست‌های بهبود بخشی بسته آموزشی ایدز برای جوانان بر پایه مهارت‌های زندگی موجود است. در این راستا، آموزش ایدز بخشی از مفاد آموزش رسمی دوره راهنمایی و مقطع میانی دبیرستان است که آموزگاران نیز بر همین اساس آموزش می‌بینند. در سال گذشته چنین آموزش‌هایی برای آموزگاران به صورت سازمان‌یافته برگزار شد و بسته‌های آموزشی ویژه‌ای برای این گروه و نیز دانش آموزان تهیه شد. برخلاف این واقعیت، هنوز آگاهی جوانان در مورد ایدز از انتظارات ما عقب‌تر است و فقط ۱۵/۴۲درصد از دختران و ۲۱/۶۵درصد از پسران (در مجموع ۱۸درصد) می‌توانند به سوالات مربوط به ایدز به درستی پاسخ دهند.

وظیفه اصلی سازمان جهانی بهداشت «مبارزه با بیماری‌ها خصوصا بیماری‌های مسری شایع و ارتقای سلامت عمومی مردم جهان است.» هم‌اکنون به نظر شما سلامت عمومی در ایران در مقایسه با سایر کشورهای منطقه در چه حدی است؟

ایران با توان فنی بالا در برنامه‌ریزی سلامت و اجرای علمی آن بر اساس روش‌های مبتنی بر شواهد، یکی از کشورهای الگو در منطقه به حساب می‌آید. تجربه مداخله

میان گروه‌های پرخطر، به‌خصوص معنادان تزریقی، چه در جامعه و چه در زندان‌هااز بهترین تجربیات در دنیا به شمار می‌آید. موقعیت جغرافیایی کشور و موضوعات مشترک میان مرزی ایران را با خطر مداوم شیوع بیماری‌ها مواجه می‌کند که یک نظام مراقبت توانمند برآن نظارت دارد. ریشه‌کنی فلج اطفال، یا وجود بار بالا در کشورهای همسایه مانند افغانستان و پاکستان، یکی از دستاوردهای برجسته کشور در دنیا به شمار می‌آید. ریشه‌کنی مالاریا،

برنامه کنترل سل به‌خصوص تلاش در مدیریت داروهای سل مقاوم به درمان از برنامه‌های موفق در منطقه است.

در رابطه با دارو و واکسن، ایران در جهت خودکفایی برای داروهای ضروری و مورد نیاز بیش می‌رود. افزون بر آن، مرکز کنترل ملی تحت سازمان دارو و غذا، که توسط سازمان بهداشت جهانی تأیید شده است، موسسه رازی و آستینو پاستور در ایران در حال آماده شدن برای تولید واکسن براساس شاخص‌های کیفی سازمان جهانی بهداشت هستند. درخصوص شیوع عوامل خطر جاقی، فشارخون بالا، فعالیت جسمی نا کافی، کنترلرول بالا و اعتیاد، پنج عامل مهم در بار بیماری‌های کشور هستند. همچنین جمهوری اسلامی ایران از جمله کشورهای است که بالاترین میزان بلایای طبیعی را در دنیا دارند که سیل، خشکسالی و زلزله از شایع‌ترین آنهاست. ۷۷درصد از کشور روی خط گسل زلزله واقع شده است. این یک چالش مهم است اما در سال‌های اخیر شاهد توسعه خوب خدمات پزشکی اورژانسی و آرایه خدمات بوده‌ایم.

آآ در ایران میزان و کیفیت شاخص‌های سلامت زنان همواره به عنوان یکی از نگرانی‌های مسوولان در ایران مطرح شده است. شما در سازمان بهداشت جهانی وضعیت کنونی سلامت زنان را چگونه ارزیابی می‌کنید؟ آمار به روز شده در مورد سلامت زنان نشان می‌دهد که ایران در سه دهه اخیر به‌طور قابل ملاحظه‌ای در زمینه سلامت زنان و مادران پیشرفت کرده است. برای مثال می‌توان به کاهش مرگومیر مادران در دو دهه اشاره کرد که ایران جایگاه سوم را در کاهش مرگومیر مادران دارد و از افزایش حضور متخصص در هنگام زایمان به بیش از ۱۵درصد موارد می‌توان نام برد. ایران باید در آینده تلاش در حفظ این دستاوردها کند.

سلامت زنان در ایران بر اساس تحقیقات شما چه مشکلات و چالش‌هایی دارد؟

خبر

از هر ۵ ایرانی یک نفر فشار خون دارد

نمکدان را از سفره غذا حذف کنیم

● **مهر:** رییس ستاد بزرگداشت هفته سلامت گفت: برای مقابله با تحریم‌ها باید بسجج مقابله با بیماری‌ها را شروع کنیم. دکتر «فاطمه رخشایی» گفت: چه اشکالی دارد از الان همه مردم ایران خود را آماده کنند برای اینکه در سفرهای نوروزی هیچ‌کس تصادف نکند. وی افزود: سرپرست وزارت بهداشت، به بحث مراقبت‌های اولیه در سطح یک اهمیت زیادی می‌دهد، این مراقبت‌ها نیز میسر نمی‌شود مگر اینکه مردم به عنوان عاملان اصلی آن نسبت به سلامتی خودشان آگاه شوند. وی ادامه داد: یکی از این موارد توجه ویژه به فشار خون است که طبق آمار ۵۰درصد مردم نسبت به وجود آن در بدن خود بی‌خبرند. معاون بهداشت وزارت بهداشت گفت: در کشور از هر پنج نفر یک نفر فشار خون دارد یعنی ۲۰درصد جمعیت کشور درگیر این بیماری هستندوی افزود: نیمی از این ۲۰درصد هم درمان نمی‌شوند و فقط نیمی از جمعیت فشار خونی‌ها تحت مداوا قرار می‌گیرند. وی بااعلام اینکه ایرانی‌ها دو برابر استاندارد جهانی نمک می‌خورند، افزود: نمک یکی از عوامل افزایش فشارخون است، بنابراین بهتر است که نمکدان‌ها را از سر سفره‌ها و رستوران‌ها برداریم.

پیک نوروزی حذف شد

● **مهر:** «حمیدرضا حاجی بابایی» در حاشیه همایش همیاران پلیس و فرهنگیان که صبح دیروز در اردوگاه شهید باهنر برگزار شد، در جمع خبرنگاران با بیان این مطلب گفت: عیدی آموزش‌وپرورش به دانش آموزان حذف پیک و تکالیف نوروزی است چراکه معتقدیم خانواده نقش تأثیرگذاری در کنار دانش آموز و برعکس دارد. وی با بیان اینکه دانش آموزان عید اسمال را می‌توانند با خیال راحت در تعطیلات بگذرانند، درباره اینکه قرار بود تکالیف نوروزی سال گذشته نیز حذف شود اما این اتفاق نیفتاد، افزود: برخی‌ها ممکن است کاتولیک‌تر از پاپ شوند، می‌خواهند بگویند که ما برنامه فوق برنامه و تکالیف ویژه‌به دانش‌آموزان دادیم، اینها را به حساب وزیر نگذارند. وزیر آموزش‌وپرورش ادامه داد: حذف یک برنامه یکسال طول می‌کشد اما از اسمال این نوید را می‌دهیم که دیگر پیک نوروزی در ایام نوروز در اختیار دانش‌آموز قرار نمی‌گیرد.

جانشین فرمانده «ناجا»:

دستگیر شدگان چهارشنبه‌سوری نوروز میهمان پلیس هستند

● **ایسنا:** جانشین فرمانده ناجا با بیان اینکه بستن خیابان، میدانی و ایجاد حرکت خط قرمز پلیس در چهارشنبه آخر سال است، گفت: افراد و خودروهای توقیفی در چهارشنبه آخر سال تا ۱۷ فروردین‌ماه میهمان پلیس هستند. سردار احمدرضا رادان دیروز در مورد اقدامات پلیس در چهارشنبه آخر سال گفت: تصور می‌شود از آنجا که شب چهارشنبه آخرسال ۲۹ اسفند است و سفرهای نوروزی نیز آغاز شده عمدتا مردم به سفر بروند و مشکلات گذشته که در سال‌های اخیر به سمت رفع شدن پیش می‌رفت کاهش یابد، همچنین نگاه پلیس به مقوله چهارشنبه آخرسال اجتماعی است.

خبر خوان

نصب دوربین‌های مانیتورینگ مناطق کور و آلوده
تشدید کنترل ارادل و اوباش در نوروز ۹۲
ایسنا: رییس پلیس پیشگیری ناجا از تشدید کنترل رانندگی و اوباش در نوروز و نصب دوربین‌های مانیتورینگ مناطق کور و آلوده در سال ۹۲ خبر داد.
شیمیایی فروشان از ناصر خسرو رفتند
ایسنا:مدیرعامل شرکت ساماندهی صنایع و مشاغل شهر تهران اعلام کرد: ۹۵درصد شیمیایی فروشان تا روز گذشته خیابان ناصر خسرو را تخلیه کردند.
معاون سرمایه‌های اجتماعی مرکز امور زنان: آمار رسمی از زنان بدسرپرست وجود ندارد
فارس: معاون سرمایه‌های اجتماعی مرکز امور زنان و خانواده ریاست جمهوری گفت: متأسفانه آمار رسمی از زنان سرپرست خانوار و بدسرپرست وجود ندارد.
رییس اورژانس کشور تغییر کرد
مهر: دکتر محمد طایبان به عنوان رییس مرکز مدیریت حوادث و فوریتهای پزشکی کشور جایگزین غلامرضا معصومی شد که پیش از این رییس اورژانس کشور بود.
اردوهای راهبان نور و گردشگری هوبنی جوانان از امروز آغاز می‌شود
مهر: مدیرکل طرح‌های ملی جوانان اعلام کرد: اردوهای راهبان نور و گردشگری هوبنی جوانان امروز با حضور وزیر ورزش و جوانان در استان البرز آغاز می‌شود.